

KÜRESELLEŞME SÜRECİ VE SINIR AŞAN GÖÇ HAREKETLERİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Mehmet Şükrü NAR^{1*+}

¹Doç. Dr. Artvin Çoruh Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

*mehmett.sukru@gmail.com

+ORCID: 0000-0003-4726-3126

Öz- Bu çalışma, göçmen stoku ile ekonomik, politik ve sosyal küreselleşme endeks değerleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Çalışmada, Türkiye'nin 1990-2020 dönemine ait; Birleşmiş Milletler Göç Raporu, Uluslararası Göç İstatistikleri, Uluslararası Göç Raporu ve KOF küreselleşme endeksinden alınan yıllık veriler kullanılmıştır. Serilerin durağanlığı Augmented Dickey Fuller (ADF) ve Phillips-Perron (PP) birim kök testleri ile sınanmıştır. Ardından endeks değerleri arasında uzun dönemli bir ilişki olup olmadığı Johansen eşbütünleşme testi ve ilişkinin yönünü belirlemek için Granger nedensellik testi uygulanmıştır. Çalışma bulguları, küreselleşme ile göçmen stoku arasında en az bir eşbütünleşme vektörü olduğunu ve sosyal küreselleşmeden göçmen stokuna doğru tek yönlü nedensellik ilişkisinin olduğunu göstermektedir. Hata düzeltme modeline göre sisteme giren şok 1,39 dönem sonra ortadan kalkmakta ve seriler uzun dönemde dengeye gelmektedir. Etki-tepki analizine göre sosyal küreselleşme endeks değerindeki bir artış, ikinci dönemden itibaren göçmen stokunda artışa neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Sınır Aşan Göçler, Uluslararası Göç, Küreselleşme.

GLOBALIZATION PROCESS AND CROSS-BORDER MIGRATION MOVEMENTS: THE CASE OF TURKEY

Abstract- The present study investigates the correlation between the immigrant stock and the economic, political, and social globalization index figures. In the study, the annual United Nations Migration Report, International Migration Statistics, International Migration Report, and KOF globalization index data for Turkey between 1990 and 2020 were used. The stationarity of the series was tested through Augmented Dickey Fuller (ADF) and Phillips-Perron (PP) unit root tests. Then, the Johansen cointegration test was applied to determine the presence of a long-term correlation between the index figures, and the Granger causality test was employed to determine the direction of the causality. The study findings demonstrated that there was at least one cointegration vector between globalization and the immigrant stock, and there was a unidirectional causality from social globalization to the immigrant stock. Based on the error correction model, the system shock disappears after 1.39 periods, and the series stabilizes in the long run. According to the impact-response analysis, an increase in the social globalization index value causes an increase in the immigrant stock from the second period.

Keywords – Migration, Cross-Border Migration, International Migration, Globalization.

GİRİŞ

İnsanlığın komünal yaşamdan yerleşik yaşama geçmesi, öngörülemeyen nüfus artışı, tarımsal faaliyetlerdeki artış, artı(k) ürün, devletlerin ortaya çıkışı, coğrafi keşifler, ticaretin gelişmesi, sanayileşme ve modernleşme çabaları, makineleşme, örgütlenme, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş, kitle ve iletişim araçlarındaki yeni ve hızlı gelişmeler vb. unsurlar, küreselleşme süreci olarak açıklanmaktadır. Ancak gerçek anlamda küreselleşme sürecinin sanayi devrimi ile başladığı söylenebilir. Küreselleşme kavramı, insanların ve toplumların başta ekonomik olmak üzere sosyo-kültürel ve politik anlamda artan oranda iş birliği yapmasıdır. Yaşanan bu yeni süreçte zamanın mekândan bağımsız olarak algılanması sonucunda sosyal yaşam yeniden üretilir. Bilgiye, mal ve hizmete erişim kolaylaşır. İnsanlar arasında tüketim, beğeniler, düşünceler, anlık olarak küresel ölçekte paylaşılır. Kültürler ve toplumlar arasında yakınlaşma ve işbirliği artar. Kültür melezleşerek karma bir kültür örgüsü ortaya çıkar. Sermayenin ve işgücünün serbest dolaşımı sağlanır. Demokrasi ve insan hakları kavramı önem kazanır, düşünce özgürlüğü artar (Nar, 2021). Diğer yandan küreselleşme ile yerel kimlikler güçlenir. Kültür küreselleşir ve homojenleşir. İşsizlik oranları dünya ölçeğinde hızla yükselir, sermaye tekelleşir. Diğer toplumların gelişmiş toplumlara olan bağımlılığı artar.

Dahası küreselleşme süreci ile yeniden şekillenen sınır kavramı ve sınır yaşamı yeniden tanımlanır. “Sınırsız dünya” anlayışı içinde (Ohmae,1999), insanlar arasındaki karşılıklı etkileşimin yoğunlaşması ve toplumlar arasında artan oranda iş birliğine olan yönelim (Giddens, 2014) sınırların geçirgenliğini artırır. Buna bağlı olarak ulus devlet kavramı ve aidiyet duygusu zayıflar. Dolayısıyla küreselleşme, bir taraftan farklı toplumsal özelliklere sahip olan insanları aynı değerler etrafında bir araya getirerek geniş ölçekli katılımı (evrenselliği) teşvik ederken, diğer taraftan insanlar arasında farklılıkları ve eşitsizlikleri işleyerek toplumları sınıflamanın bir aracı haline gelir. Bu durumun insanlar ve toplumlar üzerinde neden olduğu sonuçlardan biri de fiziksel mekân hareketliliğinin ortaya çıkardığı küresel (sınır aşan) göç olgusudur.

Tarih boyunca insanlar, ekonomik eşitsizlik, politik istikrarsızlık, güvenlik sorunu, artan nüfus, iklim değişikliği, doğal afetler, insan hakları ihlalleri gibi çeşitli gerekçelerle buldukları coğrafyayı terk etmiştir. Göçlerin bazıları kişinin isteğine bağlı olarak gerçekleşirken bazı göçler ise koşulların zorlamasıyla kendi iradesi dışında yapılmıştır. Terminolojik anlamda göç kavramı, insanların bireysel veya kitlesel olarak bağlı olduğu fiziksel ve sosyal çevreyi terk ederek kendisi(leri) için anlam ve önem taşıyan başka bir mekâna yerleşmesidir. Bu bağlamda göç olgusu, sadece bağlı olunan fiziksel çevrenin değiştirilmesi olarak değil, aynı zamanda sosyo-kültürel ve ekonomik alanın kısa ya da uzun süreli terk edilmesi olarak düşünülmelidir (Castles

ve Miller, 2008; Kofman vd., 2000). Temel anlamda göçler sınır aşan (uluslararası) göç ve sınır içi (iç) göç olmak üzere ikiye ayrılır. İnsan hareketliliği, ülke sınırlarının terk edilmesi yoluyla ya da uluslararası sınırları geçerek yapıyorsa sınır aşan göç, ulusal ya da yerel sınırlar içinde kalıyorsa sınır içi göç olarak adlandırılır (National Geographic, 2021; Perruchoud ve Redpath-Cross, 2011). Ya da göç olgusu (i) kısa süreli ve günübürlük (ii) düzenli (iii) düzensiz (iv) yerleşik göç olarak dört başlık altında da sınıflandırılabilir. Komşu ülke sınırları arasında yapılan günübürlük işgücü hareketleri, alışveriş, turizm ve sağlık amaçlı seyahat gezileri günübürlük ve kısa süreli göçlere; eğitim, ekonomik, sosyal, dini vb. gerekçelerle yapılan göçler ise düzenli veya düzensiz göçlere örnek verilebilir. Yerleşik göç ise daha ziyade gelişmiş ve çokkültürlülük politikasını benimseyen ülkelerin, nüfus ya da vasıflı işgücü açıklarını karşılamak amacıyla diğer ülke vatandaşlarına kendi ülke vatandaşlığını vermesidir. Ya da göç çeşitlerini, yasal ve yasal olmayan göç şeklinde ikiye ayırmak da mümkündür. Yasal göç insanların yasal yollarla hedef ülkeye olan girişlerini, yasal olmayan göç ise insanların (ör. düzensiz göç) yasa dışı yollardan hedef ülke sınırlarına girmesi olarak açıklanabilir.

Yakın tarihe bakıldığında sınır aşan göç olgusunun ve göçe neden olan koşulların özellikle I. Dünya Savaşından sonra olduğu görülmektedir. Çok sayıda Avrupa vatandaşı, Kuzey Amerika, Avustralya ve Arjantin gibi arazinin oldukça ucuz, iklimin ılıman ve toprakların verimli olduğu coğrafi alanlara göç etmişlerdir. Ayrıca bu dönemde Asya ve Afrika ile tropik bölgeler arasında göç geçişleri yaşanmıştır. II. Dünya Savaşı sonrası Batı toplumlarının işgücü ihtiyacını karşılamak için pek çok insana sınırlarını açması, sınır aşan göç hareketliliğinin temel nedenlerden birisi olarak kabul edilir (Bozkurt, 2019; Giovanni vd., 2015). 2000’li yıllara gelindiğinde küreselleşme ve teknolojide yaşanan ilerlemeler ile insanlar ve toplumlar arasındaki ekonomik ve sosyal faaliyetlerin artması, uluslararası göçün hacminde, çeşitliliğinde, coğrafi kapsamında ve genel karmaşıklığında artışa neden olmuştur (Czaika ve Haas, 2015). Özellikle emeğin, bilginin ve iletişimin küreselleşmesi, modern ulaşım ve iletişim ağlarının ucuz ve kolay erişebilir olması, insanların hareketlerini hiç olmadığı kadar özgürleştirmiştir (Colic-Peisker, 2017; Kahanec ve Zimmermann, 2008). Artık ulus ötesi bağlantılarla ya da bilgi edinimiyle farklı sosyo-kültürel ve ekonomik yapıya sahip birçok insan, uzun mesafeler kat ederek dünyanın farklı bölgelerinden hedef olarak belirledikleri ülkelere göç etmektedir (Vertovec, 2007). Dünya ölçeğinde küresel göç stoku (sayısı) 1965 yılında 75 milyon, 1985 yılında 105 milyon, 2000 yılında 150 milyon ve 2020 yılında 272 milyona ulaşmıştır. Uluslararası göç akışlarının bölgesel dağılımına bakıldığında, göçmenlerin % 57,6’sı Avrupa ve Kuzey Amerika gibi gelişmiş bölgelerde yaşamaktadır (Aleshkovski, 2017; International Organization for Migration, 2020).

Ancak sınır aşan göç hareketliliği, son yıllarda hem kaynak hem de hedef ve transit ülkeler bakımından küresel bir sorun haline gelmiştir. Kaçınılmaz olarak kontrolsüz veya düzensiz nüfus hareketleri, hedef ve transit ülkelerde sosyal ve ekonomik problemlerin temel nedeni olarak görülmüştür. Özellikle gelişmiş ülkeler, göç edenlerin sosyal uyum sorunu yaşayacakları ve iç istikrarı bozucu etkilerinin olacağı gibi konularda endişe duymaktadır. Bu nedenle göç olgusu, gelişmiş ülkelerde vasıflı işgücü ve göçün kaynağı olarak gösterilirken vasıfsız işgücü ise olumsuz bir kavram olarak algılanmaktadır. Küreselleşme süreci ile artan ticari liberalleşme ve sermaye kullanımı, kalifiye işgücü için daha yüksek imkânlar sunarken, niteliksiz işgücü için son derece düşük ücret seviyeleri ile kısıtlı imkânlar şeklinde ortaya çıkmaktadır. Örneğin Almanya, Fransa ve Avusturya hükümetleri, nitelikli işgücünü ve beyin göçünü teşvik ederken, niteliksiz yabancı işgücünü azaltmak ve düzensiz göçü önlemek için sıkı denetim politikaları uygulamaktadır. Birlik dışındaki diğer ülke vatandaşları, Birlik içinde çalışabilmek ve vasıflı bireyler olduklarını kanıtlamak için çalışma yetki belgesi almak zorundadır. Böylelikle vasıflı işgücü hareketi teşvik edilerek topluluk içi bilgi dolaşımının ve nitelikli ve beyaz yakalı işgücünün artırılması hedeflenmektedir (de Haas vd., 2019; Enderwick, 2006; International Labour Organization, 2004; International Organization for Migration, 2020; Kaur, 2010; Triandafyllidou, 2018). Ayrıca küresel göç hareketlerinin, işgücü ve istihdam bağlamı ekonomik nedenleri, savaş, iltica, iklim şartları gibi politik ve fiziksel nedenleri yanında, göç eden kişiler ile göçmen olmayan insanlar arasında kurulan akrabalık, soydanlık ve arkadaşlık ilişkiler ağı sınır aşan göçün diğer nedenleri arasındadır (Abadan-Unat, 2002). Bu sayede göç edilen fiziksel ve sosyal çevre, yabancı bir diyardan ziyade yaşanılan ve benimsenen bir yurt ve sonraki kuşaklar için kültürel sürecinin ayırıcı bir unsuru olmaktadır.

Esasen küresel süreç ve sınır aşan göç olgusu birbirleriyle bağlantılı ve ilişki içindedir. Bir taraftan küreselleşme ekonomik, sosyo-kültürel ve politik yönleri ile göçe neden olurken, benzer şekilde uluslararası göçün kendisi de küresel ekonomi, emek gücü, sosyal ve kültürel çeşitlilik gibi yoğunlaştığı nüfus hareketleri ile küreselleşme sürecini hızlandırmakta ve yeniden üretmektedir (Dokos, 2017; Koser, 2018). Bu bağlamda küreselleşme sürecinin göç olgusu üzerinde üç tür etkisinin olduğu söylenebilir: (i) ulaştırma ve iletişim alanlarında işlem maliyetinin düşmesi ile geçmişe göre insanlar arasında ulaşılabilirlik seviyesi artarak seyahat ve iletişim kolaylaşır (ii) göçmen ağlarını ve sınır ötesi bağları güçlendirici politik uygulamalar teşvik edilerek kısıtlayıcı hükümler esnetilir (ülkeler arasında para gönderebilmek, vize kolaylığı vb.) (iii) uydu sistemleri, tv, cep telefonu ve internet aracılığı ile bilgiye erişim kolaylaşır, ayrıca artan okuryazarlık ve eğitim oranına bağlı olarak insanlar arasında fikirler, ideolojiler ve bilgi paylaşılır (Castles ve Miller, 2008; Czaika ve Haas, 2015). Tüm bu faktörler, coğrafi anlamda uzak ve kültürel olarak çeşitlilik gösteren hedef ve kaynak

ülke arasında insanların göç etme isteklerini artırmaktadır (de Haas, 2011; Wade, 2004). Bu durum gerek dünya gerekse Türkiye bakımından göç olgusunun neden ve sonuçları ile tartışılmasına neden olmaktadır. Bakıldığında ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, savaşlarla birlikte ortaya çıkan güvenlik sorunları, teknolojide yaşanan gelişmeler, küreselleşme sürecinin insanlar üzerindeki artan etkisi, nüfus baskısı, göç politikaları vb. faktörler sınır aşan göç hareketliliğini artırmıştır. Örneğin Türkiye’de 1950’li yıllardan itibaren sanayileşme çabalarının hızlanması ile kırdan kente doğru iç göçün yaşandığı, ardından 1960’lı yıllarda başta Almanya olmak üzere birçok Avrupa ülkesine göç veren bir ülke konumuna geldiği anlaşılmaktadır. Günümüzde ise bu durum kısmen tersine dönmüştür. Türkiye 2000’li yıllardan buyana Orta Asya, Ortadoğu ve Afrika ülkelerinde yaşanan bölgesel ve iç çatışmalara bağlı siyasal istikrarsızlık ve güvenlik sorunları, ekonomik eşitsizlik vb. gerekçelerle yasal ya da yasa dışı yollardan göç almaya başlamıştır. Şu an için Türkiye; transit (geçiş güzergâhı), kaynak (beyin göçü) ve göç alan ülke konumundadır (Adıgüzel, 2021; Alakuş ve Uzan, 2020; İçduygu ve Keyman, 2000). En son 2020 verilerine göre Türkiye’deki göç stoku miktarı 6,1 milyon kişidir. Bunun beş milyondan fazla kısmı Suriyeli, yaklaşık bir milyon kişi ise Afganistan ve Afrika kıtasından gelen göçmenlerden oluşmaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021; Migration Data Portal, 2021). Yasa dışı yollarla ülkeye giriş yapan göçmen sayısı da bu sayıya eklendiğinde göçmen stokunun çok daha fazla olduğu düşünülmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde küreselleşme ve göç ilişkisini ortaya koyan çok sayıda teorik araştırma olsa da ampirik araştırmalar oldukça sınırlıdır ve çalışmalar daha ziyade sınır aşan göç ve ekonomik göstergeler (ekonomik büyüme, işsizlik oranları gibi) arasındaki ilişkiyi ölçmektedir.

Muratoğlu ve Muratoğlu (2016), Türkiye’den 20 OECD ülkesine 1960-2010 döneminde gerçekleşen göçün ekonomik belirleyicilerini Genişletilmiş Çekim Modeli kullanarak incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre OECD ülkelerindeki GSYH artışlarının, Türkiye’den bu ülkelere yönelen göçü pozitif yönde, buna karşılık Türkiye’deki GSYH’de meydana gelen artış, Türkiye’den OECD ülkelerine olan göç hareketlerini negatif yönde etkilemiştir.

Göv ve Dürrü (2017), OECD ülkelerinin 2000-2016 dönemine ilişkin verileri kullanarak ekonomik büyüme ve göç arasındaki ilişkiyi Panel nedensellik analizi ile incelemişlerdir. Göç oranından GSYH’ye doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. Altunç vd. (2017), uluslararası göçlerin Türkiye’de işsizlik, enflasyon ve ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini, 1985-2015 dönemine ait verileri kullanarak Granger nedensellik testi yardımıyla araştırmışlardır. Dış göç ile GSYH arasında çift yönlü nedensellik ilişkisine ulaşılmıştır.

Kurt (2019), 30 OECD ülkesi için 2000-2014 yılları arası verileri kullanarak sosyal, ekonomik ve politik küreselleşme ve göç arasındaki ilişkiyi Dumitrescu and Hurlin panel nedensellik testi ile araştırmıştır. Çalışma bulgularına göre ekonomik ve sosyal küreselleşme ile göç arasında çift yönlü, politik küreselleşme ve göç hareketleri arasında göçten politik küreselleşmeye doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi bulunmuştur.

Nurdoğan ve Şahin (2019), Türkiye'deki yabancı göçmen sayısının işsizlik üzerindeki etkisini 1995-2018 dönemi verilerini kullanarak zaman serisi analiz yöntemi ile incelemişlerdir. İşsizlik oranı ile uluslararası göçle gelen yabancı işçi sayısı arasında uzun dönemli nesensellik ilişkisi bulunmuştur. Diğer bir deyişle Türkiye'de bulunan yabancı sayısının işsizliğin bir nedeni olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Engin ve Konuk (2020), Türkiye özelinde uluslararası göçün işsizlik ve ekonomik büyüme üzerindeki etkisini 1995-2019 dönemi verilerini kullanarak araştırmışlardır. Johansen eşbütünleşme testi sonucuna göre göç oranındaki artışlar hem işsizliği hem de ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkilemektedir. Meçik ve Koyuncu (2020) yaptıkları çalışmada, uluslararası göç ile Türkiye'de ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi 1991-2018 yılları arası verileri kullanarak incelemişlerdir. Göçten ekonomik büyümeye doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi bulunmuştur.

Boubtane vd. (2013), 22 OECD ülkesi için 1980-2005 dönemine ait verileri kullanarak hedef ülkedeki göç, işsizlik ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi analiz etmişlerdir. Fransa, İzlanda, Norveç ve İngiltere için ekonomik büyümeden göçmen nüfusuna doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi tespit edilirken, geriye kalan diğer 18 ülke için ekonomik büyüme ile göç arasında nedensellik ilişkisi bulunmamıştır. Gomez ve Giraldez (2017), yaptıkları çalışmada Avrupa Birliği ülkelerine gelen göç stoku ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi Johansen eşbütünleşme ve Granger nedensellik testi ile analiz etmişlerdir. Ekonomik büyüme ile göç arasında nedensellik ilişkisi tespit edilememiştir.

Bu çalışmada, küreselleşme ile göç stoku arasındaki ilişki Türkiye özelinde analiz edilmektedir. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın giriş bölümünde konunun kavramına, amacına ve literatürüne yönelik açıklamalardan sonra, ikinci bölümde çalışmanın yöntemi hakkında bilgi verilmektedir. Üçüncü bölümde veriler tablolar haline dönüştürülerek analiz yapılmaktadır. Son bölüm ise bulguların yorumlandığı ve değerlendirildiği tartışma, sonuç ve öneriler kısmından oluşmaktadır.

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Çalışmada ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme ile göç arasında uzun dönemli ilişkiyi belirlemek amacıyla Johansen eşbütünleşme analizi yapılmıştır. Ardından

değişkenler arasında nedensellik ilişkisi ve ilişkinin yönü Granger nedensellik testiyle incelenmiştir. Her iki analizde de ekonomik eşitsizlik, işgücü hareketleri, sınıf mücadeleleri, göç hareketleri gibi toplumsal sorunlara çözüm bulmak veya mevcut öneri ve hipotezleri test etmek amacıyla istatistiksel ve matematiksel yöntemler bir arada kullanılmaktadır. Bu bağlamda toplumbilim çalışmalarında istatistiksel-ekonometrik yöntemler, daha derin sosyal meselelerin analiz edilmesinde önemli bir ölçüm aracı olarak tercih edilmektedir (Ashelman, 2016).

Verilerin Toplanması

Çalışmada zaman serisi veri seti kullanılmıştır. Verilerin belirlenen dönem için periyodik olarak (haftalık, aylık, yıllık vb.) sıralandığı ve süreli olarak gözlenebildiği durumlar “zaman serisi” olarak adlandırılır. Zaman serileri pek çok alanda (ekonomi, sosyoloji, siyaset bilimi, eğitim, psikoloji, antropoloji, tıp vb.) yaygın olarak tercih edilen bir yöntemdir (Kıran, 2021; Yalta, 2011). Çalışmada Türkiye'nin 1990-2020 dönemini ait Birleşmiş Milletler Göç Raporu, Uluslararası Göç İstatistikleri ve Uluslararası Göç Raporundan elde edilen yıllık göç yükü verileri kullanılmıştır (International Organization for Migration, 2020; Migration Data Portal, 2021; United Nations, 2019). Sosyal, politik ve ekonomik küreselleşme verileri ise KOF küreselleşme endeksi veri tabanından alınmıştır. KOF küreselleşme endeksi verileri, İsviçre Ekonomi Araştırmaları Enstitüsü tarafından geliştirilen, ülkelerin küreselleşme düzeyini ekonomik (ticaret, finans), sosyal (kültür, kişilerarası iletişim, bilgi, transferler) ve politik küreselleşme (uluslararası kuruluşlara üyelik, ülkelerdeki büyükelçilikler) olarak çok boyutlu ölçülebilen bir endekstir (Gygli vd., 2019; KOF Globalisation Index, 2021, Nar, 2021). Türkiye'nin son 50 yılına ait bazı göç verilerine eksiklikleri nedeniyle ulaşılamadığından, çalışma son 30 yıla ilişkin verilerle sınırlandırılmıştır.

Tablo 1. Çalışmada Kullanılan Değişkenler

Değişken	Açıklama
GOC	Göçmen Stoku
EKO	Ekonomik Küreselleşme
POL	Politik Küreselleşme
SOS	Sosyal Küreselleşme

Verilerin Analizi

Analizde doğru ve anlamlı bir sonuca ulaşmak için zaman serileri durağan olma koşulunu sağlamalıdır. Zaman serilerinin belirlenen zaman aralığında artış ya da azalış yönünde bir dalgalanma (*trend*) yaşamadığı, sabit kaldığı alanlar durağan olarak kabul edilir. Çalışmada serilerin durağanlığı (Nar, 2021), Dickey-Fuller (ADF) ve Phillips-Perron (PP) birim kök testleri ile incelenmiştir. Dickey ve

Fuller testi ile otoregresif bir modelde, birim kökün olup olmadığını sınamak için $H_0: |\rho| > 1$ seri durağan değildir ve birim kök vardır, $H_1: |\rho| < 1$ seri durağandır ve birim kök yoktur hipotezleri kurulur. Ancak zaman serilerinde yapısal değişimleri (kırılmaları) dikkate alınmadan uygulanan Dickey ve Fuller (DF) ve genişletilmiş ADF (Augmented Dickey-Fuller) birim kök testleri, hatalı sonuçlara yol açabilmekte ve durağan olmayan bir seri durağanmış gibi görülebilmektedir (Dickey ve Fuller, 1979; Perron, 1989). Bu nedenle Dickey-Fuller testinde ortaya çıkabilecek sapmaları gidermek için Phillips ve Perron (1988) testi geliştirilmiştir. Phillips ve Perron testi, hata terimleri otokorelasyonlu (serilerin dizilişinde ardışık dizilim sorunu) olması durumunda, ADF test istatistiklerine bir düzeltme vektörünün eklenmesiyle durağanlığın sağlanmasıdır. Bu şekilde zaman serileri birinci dereceden otoregresif sürece dahil edilebilmektedir (Göktaş, 2005; Phillips ve Perron, 1988).

Seriler arasında uzun dönemli bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Johansen eşbütünlük testi kullanılmıştır. Bunun için öncelikle zaman serilerinin birinci farkta durağan olmaları ve durağan olan seriler için VAR gecikme sayısının bulunması gerekir. VAR analizi ile çoklu zaman serileri arasındaki ilişki bulunabilir ve geleceğe yönelik güvenilir tahminler yapılabilir. VAR modelinde, Akaike Bilgi Kriteri (AIC) ve Schwarz Bilgi Kriteri (SC) analizleri kullanılarak gecikmenin varlığı ve sayısı belirlenmiştir. VAR (vektör otoregresyon) gecikme uzunluğu bulunduğundan sonra, bir değişkende oluşan şokların diğer değişken(ler) üzerindeki etkilerini ve bu etkilerin hangi dönemde ortaya çıktığını görmek için etki-tepki analizi yapılmıştır (Tarı, 2018). Ardından değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü saptamak için Granger nedensellik testi uygulanmıştır (Granger, 1969).

BULGULAR

Tablo 2’de tüm değişkenlerin ADF ve PP birim kök testlerine ilişkin bulgular; sabitli, sabitli ve trendli ve sabitsiz ve trendsiz olmak üzere üç farklı test modeli ile incelenmiştir. Değişkenler her iki birim kök testi ile incelendiğinde göçmen stoku ve sosyal küreselleşme endeks değerlerinin birinci farkta I(1), ekonomik ve politik küreselleşme endeks verilerinin ise düzeyde durağan I(0) oldukları görülmektedir. Bununla birlikte değişkenler farklı düzeyde durağan olsa da farkı alınmış seriler ile de VAR modeli kurulabildiğinden, Johansen eşbütünlük testi göçmen stoku ve sosyal küreselleşme değişkenlerinin farkı alınarak modele dahil edilmiştir.

Tablo 2. Birim Kök Testleri

PP	Sabitli		Sabitli & Trendli		Sabitsiz & Trendsiz	
	t	p	t	p	t	p
GOC	1,8688	0,9996	-0,0740	0,9930	2,9122	0,9985
D(GOC)	-3,3585	0,0212	-4,0227	0,0192	-2,9108	0,0051
D(GOC,2)	-8,3461	0,0000	-8,0974	0,0000	-8,4853	0,0000

EKO	-3,2507	0,0267	-3,9896	0,0202	0,9836	0,9099
D(EKO)	-7,9910	0,0000	-8,3779	0,0000	-7,2038	0,0000
D(EKO,2)	-23,9372	0,0001	-27,8108	0,0000	-23,4917	0,0000
POL	-3,8010	0,0073	-4,3290	0,0093	1,6351	0,9723
D(POL)	-8,0897	0,0000	-9,5826	0,0000	-7,6164	0,0000
D(POL,2)	-30,0804	0,0001	-32,8491	0,0000	-27,7311	0,0000
SOS	-1,3204	0,6069	-0,7500	0,9594	1,9555	0,9858
D(SOS)	-3,8300	0,0069	-4,1135	0,0156	-3,1647	0,0026
D(SOS,2)	-9,8553	0,0000	-9,6514	0,0000	-9,9854	0,0000
ADF	t	p	t	p	t	p
GOC	2,1970	0,9999	0,0691	0,9954	3,5173	0,9997
D(GOC)	-3,3599	0,0211	-2,5261	0,3140	-0,7018	0,4034
D(GOC,2)	-7,9519	0,0000	-7,8010	0,0000	-8,0331	0,0000
EKO	-3,2606	0,0261	-3,9016	0,0245	0,7665	0,8738
D(EKO)	-6,9440	0,0000	-6,9637	0,0000	-6,9045	0,0000
D(EKO,2)	-5,6208	0,0001	-5,5969	0,0006	-5,6919	0,0000
POL	-3,0749	0,0398	-4,1195	0,0150	1,6384	0,9723
D(POL)	-8,0897	0,0000	-8,5238	0,0000	-7,5997	0,0000
D(POL,2)	-5,8576	0,0001	-5,8679	0,0003	-5,8831	0,0000
SOS	-1,4507	0,5442	-0,1165	0,9921	1,5471	0,9669
D(SOS)	-3,7927	0,0076	-4,0842	0,0167	-3,1146	0,0030
D(SOS,2)	-8,4152	0,0000	-8,2397	0,0000	-8,5641	0,0000

DGOC EKO POL DSOS.

ADF ve PP testi için koyu alanlar %5 anlamlılık düzeyinde durağanlığı sağladığını göstermektedir.

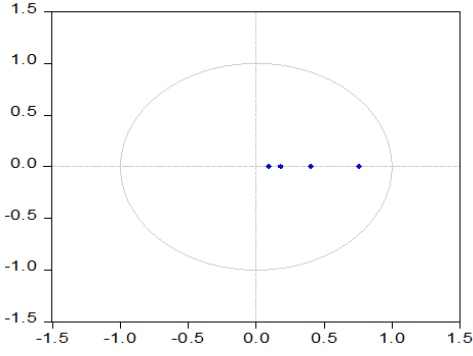
Zaman serilerinin birim kök testleri ile durağanlığı sağlandıktan sonra Johansen eşbütünlük testinin yapılabilmesi için öncelikle VAR modeli oluşturulmalıdır. VAR analizine geçmeden önce uygun gecikme değeri ve uzunluğu belirlenmelidir. En uygun gecikme uzunluğunun belirlenmesinde Akaike Bilgi Kriteri (AIC), Schwarz Bilgi Kriteri (SC) ve Hannan-Quinn Bilgi Kriteri’nden (BC) yararlanılmaktadır. Tablo 3’ e göre dört değişken açısından en uygun gecikme uzunluğu 1 olarak belirlenmiş ve Johansen eşbütünlük testinde VAR modeli, VAR(1) olarak düzenlenmiştir.

Tablo 3. Uygun Gecikme Uzunluğunun Belirlenmesi

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	187,7045	NA	10,3998	13,6932	13,88349	13,7514
1	162,5969	41,24825	5,510228	13,04263	13,9942	13,33354
2	149,4660	17,8205	7,3196	13,2476	14,9604	13,7712

Koyu alanlar uygun gecikme uzunluğunu sağlayan değerler

Ayrıca değişkenler arasında eşbütünlük ilişkisini görebilmek için köklerin birim çember içerisinde kalması gereklidir. Kurulan VAR(1) modelinde birim köklerin konumu çemberin içerisinde yer almaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Birim Köklerin Birim Çemberdeki Konumu

Analizde VAR(1) modelinin hata terimleri arasında ilişki bulunup bulunmadığı (otokorelasyon) sorunu da sınanmış ve Tablo 4'e göre H_0 : Hatalar arasında otokorelasyon yoktur, yokluk hipotezi reddedilmiştir ($p>0,05$). Buna göre modelin otokorelasyon problemi bulunmamaktadır. Ardından değişen varyanslılık durumu olup olmadığı incelenmiştir. H_0 : Seride değişen varyans yoktur, yokluk hipotezi reddedilmiştir ($p>0,05$). Bu da varyansın homojen olduğunu, değişen varyans sorunu olmadığını göstermektedir.

Tablo 4. VAR(1) Modeli için Otokorelasyon ve Değişen Varyans Sınamaları

Lag	LM	p	White Heteroskedasticity Test (With Cross Terms)		
			Kikare	df	p
1	11,52689	0,7759			
2	16,15218	0,4424	159,5708	140	0,1233

Kurulan VAR(1) modeline ilişkin diyagnostik testlerin sınanmasının ardından Johansen eşbütünlük testi gerçekleştirilmiştir. Testin bulguları Tablo 5'te görülmektedir. Test sonucunda İz İstatistiği değerine göre en az bir eşbütünlük ilişkisinin varlığı tespit edilmiştir. Hesaplanan istatistik değeri %5 olan kritik değerden büyüktür. Bu da göçmen stoku ile ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme endeks verileri arasında uzun dönemli ilişki olduğunu belirtmektedir.

Tablo 5: Johansen Eşbütünlük Testi

İz İstatistiği	% 5 Kritik Değer	p	Maksimum Özdeğer	% 5 Kritik Değer	p
$r=0$	60,4636	0,01			0,07
*	9	54,07904	21	27,25983	28,58808
r	33,2038	0,08			0,25
≤ 1	6	35,19275	07	16,60631	22,29962
r	16,5975	0,14			0,18
≤ 2	5	20,26184	83	12,01098	15,8921
r		0,33			0,33
≤ 3	4,58657	9,164546	18	4,58657	9,164546

Eşbütünlük ilişkisi %5 anlamlılık düzeyine göre araştırılmıştır.

Eşbütünlük testinin son aşaması ise Hata Düzeltme Modelidir. Hata Düzeltme Modeli, değişkenler arasında uzun dönemli ilişkide dengeden ne ölçüde sapıldığını göstermektedir. Tablo 6'ya göre hata düzeltme terimi -0,71589 ile beklenildiği gibi -1 ile 0 arasında değer almıştır. Bu da hata düzeltme mekanizmasının işlediği anlamına gelmektedir. Buna göre gözlenen değeri ile uzun

dönem değeri arasındaki farkın her dönem için % 71,5'i ortadan kalkmakta ve sisteme giren şok 1,39 dönem sonra ($1/0,71589=1,39$) değişkenler dengeye yaklaşmaktadır.

Tablo 6. Hata Düzeltme

Error Correction:	D(GOC,2)	D(EKO)	D(POL)	D(SOS,2)
CointEq1	-0,71589	3,03722	1,85704	-1,92865
	-0,22754	-1,74584	-1,61722	-1,07163
	[-3,14625]	[1,73969]	[1,14829]	[-1,79973]
D(GOC(-1),2)	0,09403	-2,46272	-0,74511	0,36567
	-0,20437	-1,56807	-1,45255	-0,96251
	[0,46010]	[-1,57054]	[-0,51296]	[0,37991]
D(EKO(-1))	0,03098	-0,26811	0,13135	-0,09322
	-0,02609	-0,20021	-0,18546	-0,12289
	[1,18743]	[-1,33915]	[0,70824]	[-0,75857]
D(POL(-1))	0,00198	0,18170	-0,10120	-0,05431
	-0,03454	-0,26502	-0,24550	-0,16268
	[0,05724]	[0,68561]	[-0,41222]	[-0,33383]
D(SOS(-1),2)	0,11531	-0,11928	0,41413	-0,31547
	-0,04990	-0,38286	-0,35465	-0,23500
R^2	0,43081	0,19302	0,25385	0,33869
Düzeltilmiş R^2	0,33182	0,05268	0,12408	0,22368
Hata Kareleri Toplamı	2,53106	149,00660	127,86020	56,14164
Tahminin St. Hatası	0,33173	2,54530	2,35778	1,56235
F	4,35209	1,37537	1,95620	2,94483

Hata düzeltme mekanizması çalışan modeldeki değişkenler arasındaki nedensellik ilişkisini ortaya koymak üzere Granger nedensellik testinden faydalanılmıştır. Tablo 7'e göre yapılan Granger nedensellik testi sonucunda sosyal küreselleşmeden göçmen stokuna doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Granger Nedensellik Testi

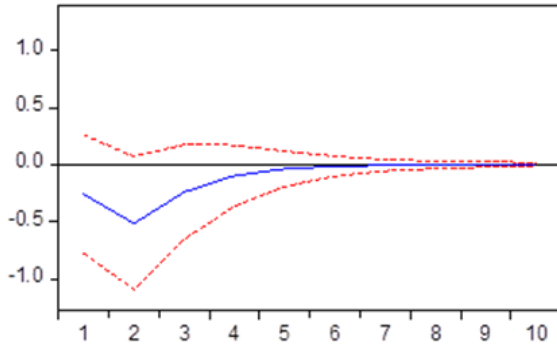
Dependent variable: D(GOC,2)			
Excluded	Chi-sq	df	p
D(EKO)	1,410	1	0,235
D(POL)	0,003	1	0,954
D(SOS,2)	5,340	1	0,021
All	9,653	3	0,022
Dependent variable: D(EKO)			
Excluded	Chi-sq	df	Prob.
D(GOC,2)	2,467	1	0,116
D(POL)	0,470	1	0,493
D(SOS,2)	0,097	1	0,755
All	3,067	3	0,381

Dependent variable: D(POL)			
Excluded	Chi-sq	df	Prob.
D(GOC,2)	0,263	1	0,608
D(EKO)	0,502	1	0,479
D(SOS,2)	1,364	1	0,243
All	3,007	3	0,391

Dependent variable: D(SOS,2)			
Excluded	Chi-sq	df	Prob.
D(GOC,2)	0,144	1	0,704
D(EKO)	0,575	1	0,448
D(POL)	0,111	1	0,739
All	1,038	3	0,792

Nedensellik ilişkisi %5 anlamlılık düzeyine göre araştırılmıştır.

Sosyal küreselleşmeden göçmen stokuna doğru tek yönlü etkinin belirlendiği modelin etki-tepki analizi Şekil 2’de görülmektedir. Buna göre sosyal küreselleşmede yaşanan bir standart hatalık şok, ikinci dönemden itibaren göçmen stokunu pozitif etkilemeye başlamaktadır. Dolayısıyla sosyal küreselleşme endeks değerindeki bir artış, ikinci dönemden itibaren göçmen stokunda artışa neden olurken, göçmen stokunda yaşanan bir artış sosyal küreselleşme sürecini etkilememektedir. Tüm modelin etki tepki analizi ise Ek-1’de gösterilmektedir.

Şekil 2. Etki - Tepki Analizi

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya genelinde çok sayıda insan ortak ya da farklı gerekçelerle göç etmektedir. Küresel bütünleşme sürecinin aktif olarak geliştiği, sınırların akışkan hale geldiği günümüz koşullarında nüfus hareketliliği giderek artmaktadır. Artık insanlar kısa veya uzun vadeli daha fazla uluslararası sınır geçişi yapmaktadır. Bireyin ekonomik olarak iyi bir yaşam beklentisi ya da yaşam kalitesini artırma isteği sınır aşan göçlerin temel nedenidir. Ayrıca güvenlik sorunu, politik sorunlar, sınıra olan fiziki yakınlık, hedef ülkedeki akrabalık, soydanlık ve arkadaşlık bağı gibi faktörler, uluslararası göçlerin diğer nedenleridir. Küreselleşme ise bu nedenlerden birini ya da pek çoğunu oluşturur. Küreselleşme süreci ile insanlar ve toplumlar arasındaki karşılıklı etkileşimin artması ve kitle iletişim araçlarında yaşanan gelişmeler hem dünya hem de Türkiye ölçeğinde göç hareketlerini

hızlandırmıştır. Özellikle Anadolu coğrafyasının, Avrupa ülkelerine göç etmek isteyenler için geçiş güzergâhı olması Türkiye’nin göç yükünü daha da artırmıştır. Suriye, Irak, Afganistan ve Afrika ülkelerinden çok sayıda göçmen savaş, iç çatışmalar, gelir eşitsizliği gibi politik ve ekonomik nedenlerle Türkiye’ye göç etmektedir. Bu durum başta Türkiye olmak üzere göç alan ülkeler için en önemli toplumsal sorunların başında gelmektedir. Bu göçler yasa dışı ise sorunlar daha da ağırlaşmaktadır. Çünkü uluslararası göçün hacmi ve karmaşıklığı artıkça, ülke vatandaşlarına sağlanan başta güvenlik olmak üzere sağlık, eğitim, emeklilik, sosyal yardımlar gibi pek çok kamu hizmeti aksamaktadır. Bu nedenle çok sayıda ülke, istikrarına tehdit olarak algıladığı “üçüncü ülkelerden” gelen göçmenlere yönelik giderek daha sıkı tedbirler almaktadır.

Bu çalışmada sınır aşan (küresel) göç olgusunun sosyal, ekonomik ve politik küreselleşme ile olan ilişkisi Türkiye özelinde araştırılmıştır. Çalışmada Johansen eşbütünleşme analizi sonucunda, Türkiye’deki göçmen stoku ile küreselleşme endeks verileri arasında uzun dönemli ilişki bulunmuştur. İlişkinin yönünün tespitine yönelik yapılan Granger nedensellik analizine göre sosyal küreselleşmeden göçmen stokuna doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Dahası etki-tepki analizi sonucunda sosyal küreselleşme endeks değerindeki bir birim artışın, ikinci dönemden itibaren göçmen stokunda artışa neden olduğu görülmüştür. Oysaki Kurt (2019) ve Muratoğlu ve Muratoğlu (2017) yaptıkları benzer çalışmalarda, özellikle ekonomik göstergelerle göç hareketleri arasında çift yönlü nedensellik ilişkisi bulmuşlardır. Bu sonuç göçün temel gagesinin büyük ölçüde ekonomik eşitsizlik ve emek hareketi olduğunu düşündüğümüzde, Türkiye’nin bir hedef ülkeden ziyade, kaynak ve transit ülke konumunda olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda bu durum, analizlerde kullanılan “ekonomik küreselleşme endeksinde” yer alması gereken bazı göstergelerin (ör. göçmenlere sağlanan karşılıksız maddi yardımlar), sosyal küreselleşme endeksinde gösterilmesi ile de açıklanabilir. Zira KOF “sosyal küreselleşme” endeksinin alt boyutunda yer alan göçmenlere sağlanan yardımlar, doğrudan gelir desteği gibi ekonomik içerikli karşılıksız ödemeler (transferler) (Dreher, 2006), küresel göç ile doğrudan ilişkilidir ve tüm bu faktörler, insanlar arasındaki mobilitiyi kolaylaştırmaktadır.

Diğer yandan küreselleşme sürecinde göç olgusu, toplumları birbirine yakınlaştırmasının yanında, eşitsiz küresel mübadele koşullarından birini oluşturmaktadır. Örneğin birçok Avrupa ülkesi ayrıcalıklı ve beyaz yakalı gruplara istihdam ve ikamet izni sağlarken, vasıfsız işgücüne ise engelleyici katı kurallar getirmektedir. Bu şekilde gelişmiş ülkeler nitelikli göçmen stokuna sahip olurken gelişmekte olan ülkelerin payına ise Türkiye örneğinde olduğu gibi niteliksiz göçmenler düşmektedir. Dahası sorunun nedeni olan gelişmiş ülkeler, uluslararası göçü engellemeye yönelik sıkı denetim politikaları uygularken, bu olumsuzluktan doğrudan etkilenen

Türkiye ise uyguladığı politikalar ile neredeyse göçü teşvik etmektedir.

Yaşadığımız küresel süreçte sınır aşan göçler özellikle hedef ülkeler için kaçınılmaz bir gerçekliktir. COVID-19 salgını bu hareketliliğe bir sınırlama getirse de salgın sonrası göç akışları kaldığı yerden-özellikle gelişmiş ülkelere doğru- devam edecektir. Türkiye ise jeo-politik konumu ile uluslararası göçün merkezi konumundadır. Bu nedenle Türkiye, düzensiz veya yasa dışı göçle etkin mücadele etmek için acilen kısa ve uzun vadeli “göçle mücadele eylem planını” devreye sokmalı yoksa da oluşturmalıdır. İlk aşamada ilgili birimler tarafından sınır güvenliği için gerek duyulan teknolojik ve fiziki ekipman desteği sağlanmalıdır. Ardından ülke çıkarlarını temel alan uluslararası göç politikaları geliştirilmelidir. Yasa ve yönetmelikler buna göre yeniden düzenlenmelidir. Özellikle Türkiye’deki göç stokunu daha da artıran “geri kabul anlaşmalarına ilişkin hükümler” yeniden değerlendirilerek tek taraflı uygulanan politikalardan vazgeçilmelidir. Örneğin Türkiye’nin Avrupa’nın doğu sınırını mültecilerden koruması karşılığında AB’den periyodik dönemlerle mali destek alması oldukça manidardır. Zira Türkiye’nin Avrupa’nın sınırını korumak gibi bir görevi bulunmamaktadır. Ayrı olarak sınır aşan göç olgusu, ulusaldan daha fazla uluslararası çaba gerektiren bir konu olduğundan sorunun çözümüne yönelik uluslararası iş birliği de artırılmalıdır. Özellikle göçün kaynağı olan ülkelere yönelik sosyal, politik ve ekonomik destekler imkânlar ölçütünde sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Y. (2021). *Küreselleşme çağında göç ders notları*. İstanbul Üniversitesi AUE Fakültesi Yayınları.
- Abadan-Unat, N. (2002). *Bitmeyen göç*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Alakuş, E., & Uzan, Y. (2020). İnsan ticaretine konu olma potansiyeli bakımından Türkiye'nin Afgan düzensiz göçmen gerçeği. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 92–117.
- Altunç, Ö.F., Uçan, O. ve Akyıldız, A. (2017). Dış göçlerin Türkiye ekonomisinde işsizlik enflasyon ve ekonomik büyüme üzerine etkileri: Ekonometrik bir analiz (1985-2015). *Researcher: Social Science Studies*, 5(8),197–212.
- Aleshkovski, I. (2017). Globalization of international migration: Social challenges and policy implication. *RUDN Journal of Sociology*, 17(2), 213–224. <https://doi.org/10.22363/2313-2272-2017-17-2-213-224>
- Ashelman, D. (2016). *Econometrics as an exploratory tool for sociology: An intersection of economics and sociology*. The conference for the institute of political economy. February 26, Ottawa
- Boubtane, E., Caulibaly, D., & Rault, C. (2013). Immigration, unemployment and GDP in the host country: Bootstrap panel Granger Causality analysis on OECD countries. *Economic Modelling*, 33, 261–269.
- Bozkurt, V. (2019). Küreselleşme, sınır aşan göçler ve kamuoyu. *ÇETO*, Eylül, 11.
- Castles, S., & Miller, M. J. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri* (B. U. Bal, İ. Akbulut, Çev.). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Czaika, M., & Haas, H. (2014). The globalization of migration: Has the world become more migratory? *International Migration Review*, 48(2), 283–323.
- de Haas, H. (2011). The Determinants of international migration: Conceptualizing policy, origin and destination effects. *IMI Working Paper No 32*. Oxford: International Migration Institute.
- de Haas, H., Czaika, M., Flahaux, M.L., Mahendra, E., Natter, K., Vezzoli, S., & Villares-Varela, M. (2019). International migration: Trends, determinants, and policy effects. *Population and Development Review*, 45(4), 885–922. <https://doi.org/10.1111/padr.12291>.
- Dickey, D.A., & Fuller, W.A. (1979). Distribution of the estimators for autoregressive time series with a unit root. *Journal of the American Statistical Association*, 74, 427–431
- Dokos, T. (2017). Migration and globalization—forms, patterns and effects. *Trilogie Salzburg*, 102–114. https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/Faktencheck/Leaders__Dialogues/Salzburger_Triolog_2017/7_Migration_and_Globalization.pdf
- Dreher, A. (2006). Does globalization affect growth? Evidence from a new index of globalization. *Applied Economics*, 38(10), 1091–1110.
- Colic-Peisker, V. (2017). Globalization and migration. In A. Farazmand (ed.), *Global encyclopedia of public administration, public policy, and governance* (pp.1–7). 10.1007/978-3-319-31816-5_3130-1
- Gomez, M.G., & Giraldez, S.O. (2017). The causality between economic growth and immigration in EU/EFTA member states. *Working Papers No 1701*, Universidade de Vigo, Departamento de Economía Aplicada.
- Göv, A. ve Dürrü, Z. (2017). Göç ve ekonomik büyüme ilişkisi: Seçilmiş OECD ülkeleri üzerine ekonometrik bir analiz. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3(4), 491–502.
- Enderwick, P. (2006). *Globalization and labor*. Philadelphia: Chelsea House Publishers.
- Engin, C., & Konuk, T.(2020). Türkiye ekonomisinde uluslararası göçün işsizlik ve ekonomik büyüme üzerine etkisi: Ekonometrik bir analiz. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1), 103–123.
- Giovanni, J., Ortega, F.,& Levchenko, A. (2015). A global view of cross-border migration. *Journal of the European Economic Association*, 13(1), 168-202.
- Giddens, A. (2014). *Modernliğin sonuçları* (E. Kuşdil, çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2021). *Kitleli akınlar*. <https://www.goc.gov.tr/kitleli-akinlar>
- Göktaş, Ö. (2005). *Teorik ve uygulamalı zaman serileri analizi*. İstanbul: Beşir Kitabevi
- Granger, C.W. (1969). Investigating causal relations by econometric models and cross-spectral methods. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, 424–438. <https://www.jstor.org/stable/1912791>
- Gygli, S., Haelg, F., Potrafke, N., & Sturm, J. (2019). The KOF globalisation index. *The Review of International Organizations*, 14(1), 543–574.
- International Labour Organization. (2004). *A fair globalization: Creating opportunities for all*. Geneva: ILO
- International Organization for Migration. (2020). *World Migration Report 2020*. Geneva: IOM.
- İçduygu, A., & Keyman, E. F. (2000). Globalization, security and migration: The case of Turkey. *Global Governance*, 6, 383–398.
- Kahanec, M., & Zimmermann, K.F. (2008). *Migration and globalization: Challenges and perspectives for the research infrastructure*. IZA Discussion Paper No. 3890, Germany
- Kaur, A. (2010). Labour migration trends and policy challenges in Southeast Asia. *Policy and Society*, 29(4), 385–397. <http://dx.doi.org/10.1016/j.polsoc.2010.09.001>
- Kıran, B. (2021). *Zaman serileri analizi ders notları*. İstanbul: İSUZEM Yayınları.
- KOF Globalisation Index. (2021). <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>
- Kofman, E., Phizacklea, A., Raghuram, P., & Sales, R. (2000). *Gender and international migration in Europe: Employment, welfare and politics*. London: Routledge.
- Koser, K. (2018, March). *International migration: A canary in the coalmine of globalisation*. <https://globalchallenges.ch/issue/3/international-migration-a-canary-in-the-coalmine-of-globalisation/>
- Kurt, Ü. (2019). The causal effects of economic, political and social globalization on migrants: A panel data analysis for selected OECD countries. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 17(1), 281–296. <http://dx.doi.org/10.11611/yead.511544>
- Migration Data Portal. (2021). *Total number of international migrants*. <https://www.migrationdataportal.org/>
- Meçik, O., & Koyuncu, T. (2020). Türkiye'de göç ve ekonomik büyüme ilişkisi: Toda-Yamamoto nedensellik testi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 2618–2635. <https://doi.org/10.15869/itobiad.748770>

- Muratoğlu, G., & Muratoğlu, Y. (2016). 1960-2010 döneminde Türkiye'den OECD ülkelerine gerçekleşen göçün Çekim Modeli ile analizi. *Bulletin of Economic Theory and Analysis*, 1(1), 51–69.
- Nar, M. Ş. (2021). Kültürel küreselleşme ile internet ve cep telefonu kullanım oranları arasındaki ilişki: OECD ülkeleri örneği. *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 12(45), 752–765. <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.2987>
- National Geographic. (2021). *Introduction to human migration*. <https://www.nationalgeographic.org/activity/introduction-human-migration/>
- Nurdoğan, A. K. ve Şahin, M.(2019). Türkiye'ye yönelen uluslararası göç işsizliğin bir nedeni mi? *Uluslararası Toplum ve Araştırma Dergisi*, 9, (11), 2203–2221. 10.26466/opus.569989
- Ohmae, K. 1999.*The borderless world: Power and strategy in the interlinked world economy*. New York: HarperCollins Publishers.
- Perron, P. (1989). The Great Crash, the Oil Price Shock, and the Unit Root Hypothesis. *Econometrica*, 57(6), 361–1401.
- Phillips, P. C., & Perron, P. (1988). Testing for unit roots intime series regression. *Biometrika*, 75, 335–346.
- Perruchoud, R., & Redpath-Cross, j. (2011). *Glossary on migration*. Geneva: IOM Publications.
- Tarı, R. (2018). *Ekonometri*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Triandafyllidou, A. (2018). Globalisation and migration: An introduction. In A. Triandafyllidou (ed.), *Handbook of migration and globalisation* (pp. 1–16). Cheltenham: Edward Elgar Publishing
- United Nations. (2019). *International migration 2019*. https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/files/documents/2020/Feb/un_2019_internationalmigration_wallchart.pdf
- Vertovec, S. (2007). Super-diversity and its implications. *Ethnic and Racial Studies*, 30(6), 1024–1054.
- Yalta, T. (2011, Ekim). *Ekonometri I ders notları*. [http://yalta.etu.edu.tr/files/ekonometri1-02-ekonometri-nedir-\(s2,0\).pdf](http://yalta.etu.edu.tr/files/ekonometri1-02-ekonometri-nedir-(s2,0).pdf)
- Wade, R. H. (2004). Is globalisation reducing poverty and inequality?" *World Development*, 32(4), 567–589.

EXTENDED ABSTRACT

The mobility of the populations has been increasing in current conditions, where the global integration has actively improved, and the border fluidity has increased. The individuals' desire for a better economic means or to improve the quality of life is the main reason for cross-border migration. Furthermore, several other reasons play a key role in international migration such as security, politics, physical proximity to the border, kinship in the destination country, ancestry, and friendships. Globalization is among these reasons. The increase in the interaction between individuals and societies and the developments in the mass media led by the globalization accelerated the migration movements in the world and in Turkey. The fact that Anatolia has been a transit route for those who desire to immigrate to European countries has further increased the migration burden in Turkey. Several Syrian, Iraqi, Afghan, and African refugees immigrate to Turkey due to political and economic reasons such as war, internal conflicts, and income inequality. This is among the most prevalent social problems in countries that receive immigration, especially Turkey. Illegal migration amplifies these problems. Because the increase in the volume and complexity of international migration leads to the disruption of several public services such as security, health, education, retirement, and social assistance for the local citizens. Thus, several countries have adopted more stringent measures against immigrants from "third countries", which they perceive as a threat to stability.

The present study aimed to investigate the correlation between migration and social, Economic, and political globalization in Turkey. In the study, Johansen cointegration analysis was conducted to determine the long-term correlations between economic, social, and political globalization and migration. Then, the causality between the variables and the direction of the causality were investigated with the Granger causality test. The Johansen cointegration analysis revealed a long-term correlation between the immigrant stock in Turkey and the globalization index. The Granger causality analysis demonstrated that there was a one-way causality from social globalization to the immigrant stock. Based on the impact-response analysis findings, it was determined that a unit increase in social globalization index led to an increase in the immigrant stock starting from the second period. This was associated with the aid to immigrants, unrequited payments (transfers) such as direct income support, easier access to information, advances in transportation technology, increase in cultural interaction, etc. criteria in the KOF index "social globalization" sub-dimension, and these factors facilitate mobility of individuals. Furthermore, migration in globalization not only brought societies closer to each other, but also created adequate conditions for unequal global exchange. While several European countries provide employment and residence permits to privileged and white-collar individuals, they impose strict prohibitive regulations for unskilled labor. Thus, while developed countries accept qualified immigrants, the developing countries could only get unqualified immigrants, as in the case of Turkey. Furthermore, the developed countries, which are in fact the cause of the problem, implement strict controls to prevent international migration, Turkey, which has been directly affected by this problem, almost encourages migration due to current policies. Since the 2000s, Turkey experienced political instability and security problems, economic inequality, etc., due to regional and internal conflicts in Central Asia, Middle East and Africa, and received both legal and illegal immigration. Currently, Turkey is a transit route, source (brain drain) and receiver of immigration. According to the 2020 data, the migration stock in Turkey is 6.1 million individuals. More than five million are Syrians, and nearly one million are the immigrants from Afghanistan and the African continent. When the illegal immigrants are included, it could be suggested that the immigrant stock is much higher.

In the current stage of globalization, cross-border migration is an inevitable reality, especially for the destination countries. Turkey, on the other hand, is the center of international migration due to its geo-political location. Thus, Turkey should urgently develop or implement an "anti-migration action plan" to effectively limit irregular or illegal migration. In the first stage, technological and physical equipment are required to improve border security. Then, international migration policies should be implemented based on national interests. Laws and regulations should be reenacted accordingly. In particular, the "provisions in readmission agreements", which further increase the migration stock in Turkey, should be re-evaluated and the policies implemented unilaterally should be abandoned. Furthermore, since cross-border migration is an issue that requires further international efforts, international collaboration should be improved towards the solution of the problem.

Ek-1. Tüm Modele İlişkin Etki Tepki Analizi

